

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS B BOKSTAVLØSE LYDER

LESEKURS B STAVSKRIFT

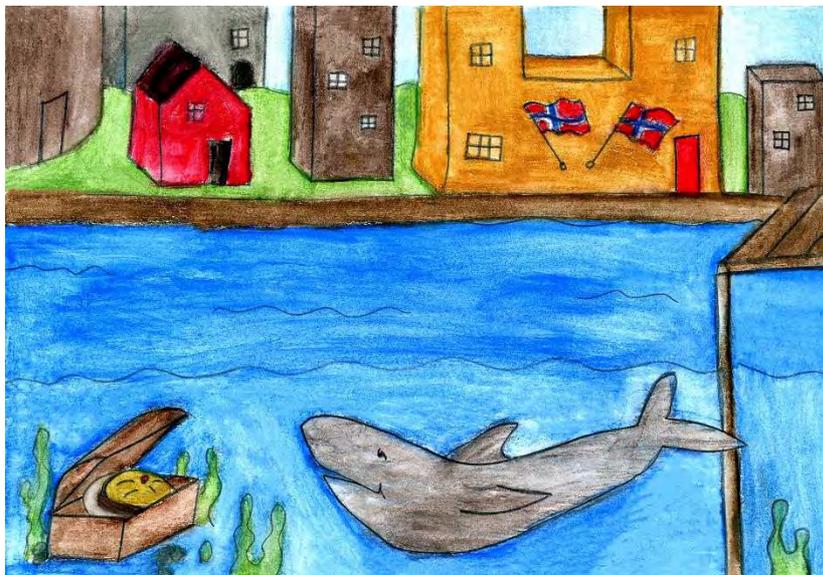
Diftongene ai og au

Toril Karstad

Diftongene ai og au

Diftongene ai og au-vers: sang nr. 35

Tekst: Toril Karstad, melodi: trad., komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: Frøydis Haugen VGS 1, illustrasjoner: Lydia Madeleine Popkema 9. kl.

Vi så en hai
med hud som skai
ved Oslos kai.
Den var så svai.
Husk: Alltid vai
med flagg i mai,
og kos deg
med litt pai!

Jeg har en sau
som sier mja
i bondens skau
og bak en haug.
Den går i tau
og gjør meg flau.
Nå skal den
klippes snau.

Oppgave 1: Lytt til opptaket, og prøv å lære sangen.

Oppgave 2: Sett ring rundt alle ai og si lyden ai.

Oppgave 3: Sett ring rundt alle au og aug, og si lyden au.

Oppgave 4: Les hele verset.

Strek under stum bokstav = minus lyd

Fokus er utviklet ved hjelp av Extra-midler.

Forsidebildet er tegnet av Melissa Adéle Popkema.

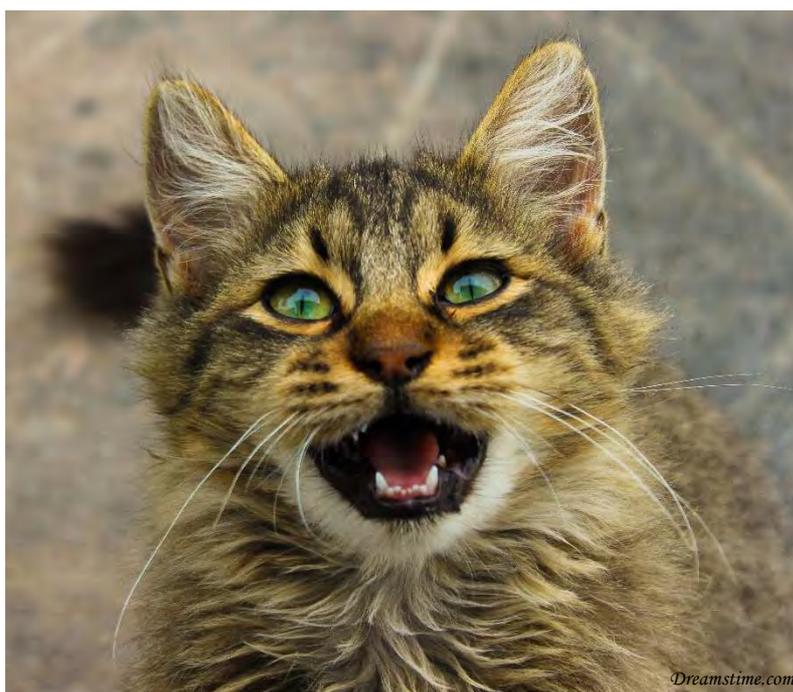
Fokus digital læringsressurs (fokus.no) har flere hefter og digitale oppgaver.

Oppgave 5a: Finn lyden ai skrevet med symbolet ai.

Si lyden mens du tegner ring rundt symbolet (bokstavgruppa).
Tell opp til slutt hvis du har lyst.

bgreifædaiauvmaitupaupøeiubystpaumaieivdejæjf
vhaispgai audgævmaituypaufeiaistpauæjfvhaispga
udgtaikvdauvaikøfeio ubaidvejæjfvhaispgaudgtynv
kaitupaupailkøubystpdaispgyauaibgråkvyeiaituøpi
aiubysaiaujæaiågmeaivdiejfvhaispgaudtyaubgråk
vaitupauplkøfeiaibygaimějæjfvhaubgråkdauaimait
uvpaustpæfvhaispaigauyøeifædauveimaitupaou
byaistpauvaideiæjfejvhaiaubgråaikvyeaiifædaimai
tupauplkaieio ubystpauaiæågaivdiejppglmæåoedau

Jeg fant _____ stykker.

Oppgave 5b: Finn lyden au skrevet med sybolet au.

Si lyden mens du tegner ring rundt sybolet (bokstavgruppa).
Tell opp til slutt hvis du har lyst.

bgreifædauaivmautupaipøeiubystpaimaueivdejæjf
vhauspgauaidgævmautuypaifeiaustpaiæjfvhauspg
aidgtaukvdaivaukøfeioubaudvejæjfvhauspgaidgty
nvkautupaipaulkøubystpdauspgyaiaubgråkvyeiaut
uøpiauubyauaiæauågmeauivdejfvhauspgaidtyaibg
auråktupaipkøfeiaubaugmejæjfvhaibgraiåkdauivn
autuvpaistpæfvhauspaugaiyøeifædaiveikmautupai
øubyaustpaivaudeiæjfejhauaibgråaukvyeifædau
mautupaiplkaueioubystpaiauæågauivdejpaibyråau

Jeg fant _____ stykker.

Oppgave 6a: Skriv ai-ord.

hai

haien

skai

kai

kaia

svai

Oppgave 6b: Skriv ai-ord.

vaie

mai

pai

paien

kaie

praie

Oppgave 6c: Skriv au-ord.

sau

mjau

skau

haug

tau

flau

Oppgave 6d: Skriv au-ord.

snau

saus

pause

raute

maur

hauk

Oppgave 7a: Skriv ai- ord i stavskrift.

hai

haien

skai

kai

kaia

swai

Oppgave 7b: Skriv ai- ord i stavskrift.

vaie

mai

pai

paien

kaie

praie

Oppgave 7c: Skriv au- ord i stavskrift.

sau

mjau

skau

haug

tau

flau

Oppgave 7d: Skriv au- ord i stavskrift.

snau

sau

pause

raute

maur

hawk

Oppgave 8: Del opp i stavelser og tell språklyder i verset.

- Sett prikk under alle vokaler og strek under diftongene, også ei-lyd med eg og au-lyd med aug. Hver prikk eller strek markerer en stavelse.
- Tegn stavelersbuer under hvert ord.
- Skriv antall **språklyder**, rett over hvert ord.

Eksempler: Ordet med har 3 bokstaver, men bare 2 språklyder, for d-en er stum. Ordet hai har 3 bokstaver, men bare 2 språklyder, for ai er én lyd.

² Vi ² så ² en ² hai ² med ³ hud ³ som

skai ved Oslos kai. Den var
så svai. Husk: Alltid vai med
flagg i mai, og kos deg med
litt pai! Jeg har en sau som
sier mjau i bondens skau og
bak en haug. Den går i tau
og gjør meg flau. Nå skal
den klippes snau.

Til pedagogen: Vi deler ikke stavelser opp etter vanlige delingsregler, men sørger for at bokstaver som representerer én språklyd, havner i samme gruppe. Siden lærer vi elevene vanlige delingsregler ved bindestrek.

Oppgave 9a: Les ord med au og ai, og legg bokstavkort.

1

mai
sau
vaie
tau
hai
gaupe

Dreamstime.com

2

flau
skai
pause
svai
flaut
kaie

Magnus von Wright, Wikimedia Commons

3

knaus
snau
pai
taus
raus
haike

Dreamstime.com

4

hauk
kai
gauper
skau
maur
hauker

Elizabeth Gould, Røwpixel.com

Oppgave 9b: Les ord med au og ai, og legg bokstavkort.

1

mjau
gaupa
saus
praie = stanse
spelsau
pauker

P.S. Foresman

2

daud = død
kai
haug
applaus
gaule = rope
kauke = rope

Oyvind Martinsen © Fokus

3

maidag
sauer
haien
skauen
tauene
vaier

Oyvind Martinsen © Fokus

4

staur = stokk
flause
mjau
sause = blande
et naut
nautet = storfeet

Oyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 10: Fullfør fortellingen.

Ta en titt på bilde 2, side 2. Les innledningen på historien, og fullfør fortellingen. Velg ut minst fire ord fra oppgave 9, og flett dem inn i historien. Lag overskrift.

Aurora liker ikke at sauen mjauer. Hun blir flau av det. Sauen mjauer mest i mai. Da er det masse kaier i skauen, og de plager den. Noen kvelder kommer gaupa og jager sauen. Da synes Aurora synd på den. Den kan bli daud av gaubebitt. I dag går Aurora for å se etter sauen. Men, hva er det hun ser i skauen?

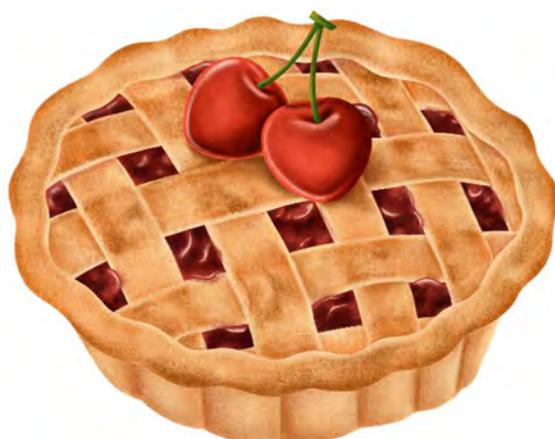
Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 11: Klipp ut en setning, del opp i ord og pusle. Klipp i bokstaver og pusle sammen. Skriv teksten på konvolutt, og putt brikkene i konvolutten.

**Vi så en hai med
hud som skai
ved Oslos kai.**

Den var så svai.

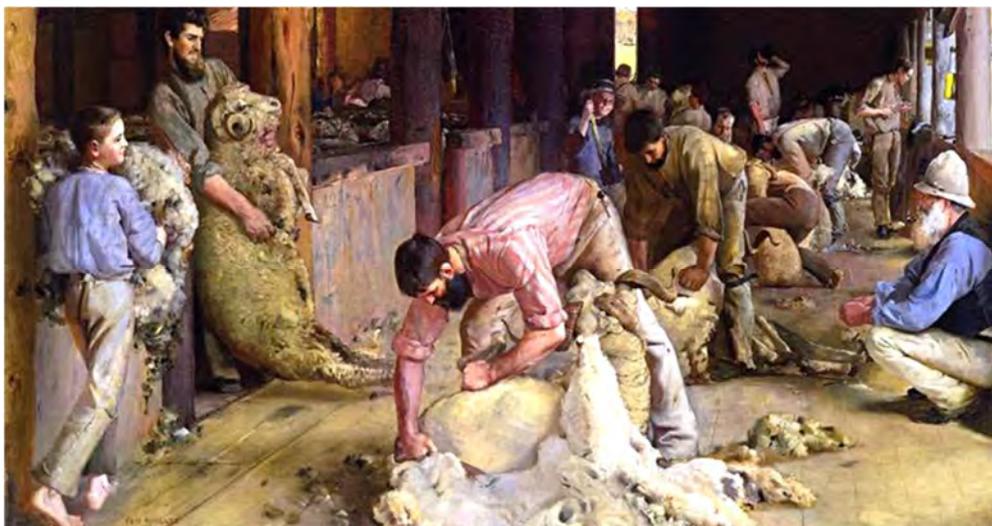
**Husk: Alltid vai
med flagg i mai,
og kos deg
med litt pai!**

Rawpixel.com

**Jeg har en sau
som sier mjau
i bondens skau
og bak en haug.
Den går i tau
og gjør meg flau.
Nå skal den
klippes snau.**

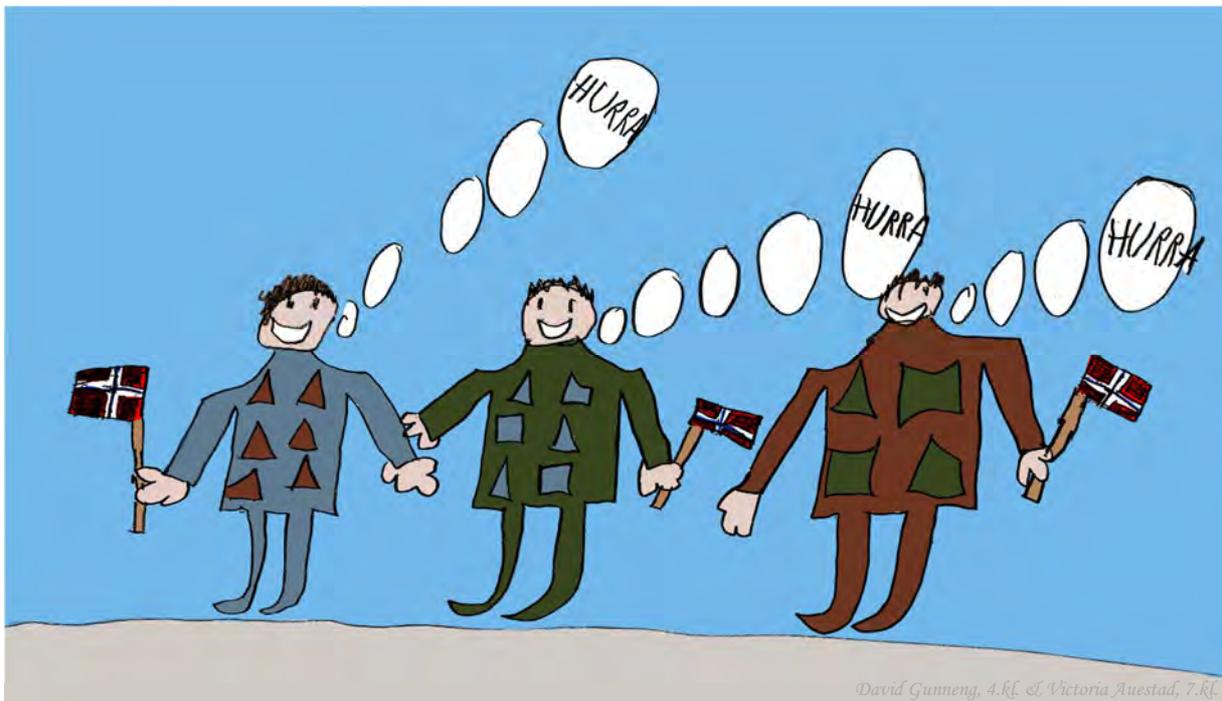

«Shearing the rams» Tom Roberts 1888, Wikipedia arts

Oppgave 12: Sett strek mellom hvert ord i verset.

Vil så en ha med hudsomskai
ved Osloskai. Den varsåsvai.
Husk alltid vaime dflaggi
mai og kos deg med litt pai!

David Gunneng, 4.kl. & Victoria Auestad, 7.kl.

Jeg haren sa som sier meg
i bondens skau og bakken haug.
Den går itau og gjørmeg flau.
Nå skal den klippe snau!

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD

Oppgave 13: Skriv verset med stavskrift. Se etter forskriften.

Vi så en hai
med hud som skai
ved Oslos kai.
Den var så svai.
Husk: Alltid vai
med flagg i mai,
og kos deg med litt pai!

Annie D Olsen, 4.kf. & Victoria Auestad, 7.kf.

Jeg har en sau
som sier mjau
i bondens skau
og bak en haug.
Den går i tau
og gjør meg flau.
Nå skal den klippes snau.

Ragnhild Haakenstad, 4.kf. & Victoria Auestad, 7.kf.

Andreas Karstad, 10 år

Oppgave 14: Løs rebusen. Bytt ut talesymboler og store bokstaver med små bokstaver. Les setningen.

NB: To ruter under talesymbolet betyr dobbel konsonant. Dobbelt rute betyr bokstavgruppe.
Alle setninger og navn skal starte med stor bokstav. Sett riktig tegn til slutt.

1

☉	I	☾	☽	I	☾	E	☽	☽	AU	E	☽	.

2

☽	E	☽	AU	☽	☾	Å	☽	☽	AU	☽	E	☽	!

3

☽	AU	☾	A	☽	O	☾	E	☽	☾	AU	☽	E	.

4

☽	AU	☾	E	☽	☽	A	☽	☽	E	☾	AI	A	.

5

☽	☽	A	☽	E	<u>I</u>	☽	AI	E	☽	I	☽	AI	.
					t								

6

I	☽	☾	AU	E	☽	☽	A	☽	E	☽	☽	AUG	.
												g	

Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 15: Fyll inn det som mangler i verset, uten å se etter teksten. Ikke glem stum bokstav etter au i ett ord.

Vi så en h_____ medu hud som
_____ vedu Oslos _____.

Den var så _____ . Husk:

Alltidu _____ medu flagg i

_____, og kos deg medu litt

_____! Jeg har en

_____ som sier _____

i bondens _____ og bak

en _____ . Den går i

_____ og gjør meg _____ .

Nå skal den klippes

_____ .

Oppgave 16a: Les rim med au-lyd.

Aud rimer: tau – sau – mjau – flau – snau – skau – trau – haug – daud

Gunlaug rimer: flaut – graut – naut – blaut – raut – skaut – daudt – braut

Audhild rimer: pause – rause – tause – hausse – sause – flause

Laurits rimer: flaue – mjaue – taue – hauge – daude

Anlaug rimer: taus – saus – raus – knaus – applaus

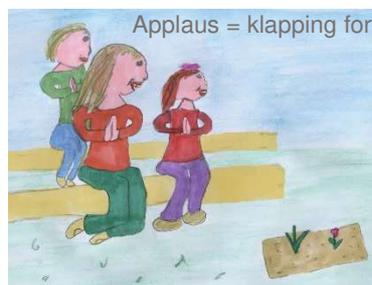
Klaus rimer: kauer – pauer – hauer – gauer

Rønnaug rimer: Paul – Saul – gaul – maul

Gaute rimer: staurene – maurene – aurene

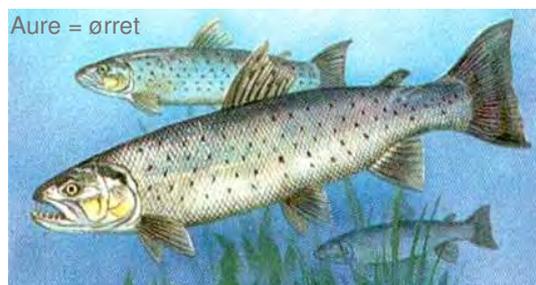
von Wright Brothers, Rawpixel.com

Maia E Greiner, 4.kf. L. Danica Værnes, 3.kf.

Dreamstime.com

Frimerke fra Azerbaijan 1993-1997, Wikimedia Commons

Oppgave 16b: Les rim med ai-lyd.

Nikoai rimer: mai – hai – pai – kai – svai – skai – vai – tai – prai

Kai rimer: kaier – paier – svaier – haier – vaier – praier

Faisal rimer: kaie – vaie – svaie – praie

Laila rimer: skaien – paien – haien

Aina rimer: haiene – paiene – kaiene

Rainer rimer: vai – tai – prai – svai – skai – mai – hai – pai – kai – Nikolai

Maiken rimer: svaie – praie – vaie – kaie

Maia rimer: haier – vaier – paier – svaier – praier – kaier

Marcus Elieser Bloch, Wikimedia Commons

Magnus von Wright, Wikimedia Commons

Strek under stum bokstav = minus lyd. Feit EG er diftongen ei.

Ekstraoppgave 1: Bøy substantivene i diftongene ai og au-versėt.

Ubestemt form entall (en, ei, et)	Bestemt form entall (den, det)	Ubestemt form flertall (flere)	Bestemt form flertall (de)
en hai			
(en) hud			
skai		-----	-----
(ei) kai			
(et) flagg			
(en) pai			
en sau			
(en) skau			
(en) haug			
(et) tau			

Ekstraoppgave 2: Bøy verbene i diftongene ai og au-versėt.

Å skje <i>Infinitiv</i>	Det skjer nå <i>Presens</i>	Det skjedde <i>Preteritum</i>	Det har skjedd <i>Perfektum</i>	Det hadde skjedd <i>Preteritum perfektum</i>
		så		
		var		
å huske				
å vaie				
å kose				
	har			
	sier			
	går			
	gjør			
	skal			

NB: Ordene **huske / vaie / kose** står i imperativ (bydeform):
Husk! Vai! Kos deg!
Men her skal du bare bøye ordene i de 5 oppgitte formene.

Maria Elise Karstad, 8 år

FOKUS på AU-lyd med EU

AU-lyden skrives med AU i de fleste ord. Men i ordene terapeut og eukalyptus og i ord som har med EUropa å gjøre, skrives den med EU.

Ekstraoppgave 3: Finn lyden au skrevet med sybolet eu.

Si lyden mens du tegner ring rundt sybolet (bokstavgruppa).

bgøæåreifædeuauvmeutupaipøeiubystpaimeueivdej
æjfvheuspgeuauvgævmeutuypaifeieustpaiæjfvheusp
gaudgteukvdauveukøfeioubeudøæåvejæjfvheuspga
udgtynvkeutupaipeulkøubystpdeuspgyaieubgråkvyei
eutuøpieuubysesuaiæeuågmæuivdejlkvheuspgaudt
yaibgråkøæåvieuutupaipkøfeieubyigmejæjfvhaibgråk
aueumeutuvpaistpæfvheuspeugauyøeifædauveimeu
tupaiobyeustpaivrtfeudeiæjfejvheuaibgråeukeueifæ
deumeutupaieukeueioubysaieuinmæsvnbmokytsaæi

Jeg fant _____ stykker.

Ekstraoppgave 4a: Skriv au-ord med symbolet eu.

Europa

euro

europatur

europakart

europavei

europareise

Ekstraoppgave 4b: Skriv au-ord med symbolet eu.

europamester

europpeer

europpeisk

terapeut

fysioterapeut

eukalyptus

Ekstraoppgave 5a: Skriv au- ord med symbolet eu i stavskrift.

Europa

euro

europatur

europakart

europavei

europareise

Ekstraoppgave 5b: Skriv au- ord med symbolet eu i stavskrift.

europamester

europeler

europaisk

terapeut

fysioterapeut

eukalyptus

Ekstraoppgave 6: Les au-ord med symbolet eu.

1

Europa
europakart
euro
terapeut
fotterapeut
europareise
europavei

2

europakamp
terapeuten
europatur
europeer
ergoterapeut
fysioterapeut
europamester

3

europeisk
europaferie
europaturné
europamesterskap
psykoterapeut
europaturnering
eukalyptus

Ekstraoppgave 7a: Skriv ai-ord i stavskrift.

kaiene

haien

vaien

svaie

praien

taisilke

Ekstraoppgave 7b: Skriv au-ord i stavskrift.

sauer

trau

raus

braute

flause

pauker

Ekstraoppgave 7c: Skriv ai-ord i stavskrift.

haitann

haifinne

haifiske

hairett

skaiweske

skaisete

Ekstraoppgave 7d: Skriv au-ord i stavskrift.

staur

gauk

gaukene

flaue

mjaue

haugevis

Ekstraoppgave 9: Les ord med konsonantforbindelser.

	1 -<u>RM</u>	2 -<u>LT 1</u>	3 -<u>LT 2</u>	4 -<u>VL</u>
	arm	telt	smilt	navle
	armer	velte	gult	navlen
	armen	stilt	snilt	navler
	farm	alt	pult	tavle
	harm	filt	fylt	tavla
	varm	salt	fylte	tavlene
	varme	helt	fullt	støvler
	varmen	galt	sult	støvlene
	karm	spilt	stolte på	avl
	larm	falt	bylt	avle
	tarm	stelt	sylte	avler
	firma	halt	sylter	høvle
	nærme	halte	syltetøy	høvler
Å-lyd	enorm	belte	helten	vrøvl
Å-lyd	form	delte	stylte	vrøvle
Å-lyd	forme	smalt	svalt	vrøvler
Å-lyd	storm	felt	kulten	vrøvlet
Æ-lyd	sverm	helte	kultur	snøvle
Æ-lyd	herme	smelt	Å-lyd bolt	snøvlet
Æ-lyd	perm	spalte	Å-lyd bolten	gavl
Æ-lyd	erme	talte	Å-lyd stolt	gavlen
Stum g	gjørme	svelte	Å-lyd stolthet	tevre
Stum g	gjørma	smelte	Stum v h_vilt	ng = ŋ tevler

